

Határozatok Tára

C-87/22. sz. ügy

**TT
kontra
AK**

(a Landesgericht Korneuburg [Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

A Bíróság ítélete (negyedik tanács), 2023. július 13.

„Előzetes döntéshozatal – Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság – 2201/2003/EK rendelet – 10. és 15. cikk – Az ügy elbírálására alkalmasabb, más tagállam bíróságához való áttétel – Feltételek – Azon tagállam bírósága, amelybe a gyermeket jogellenesen elvitték – Az 1980. évi Hágai Egyezmény – A gyermek mindenek felett álló érdeke”

- 1. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban – 2201/2003 rendelet – Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság – Az ügy elbírálására alkalmasabb bírósághoz való áttétel – Hatály – Áttétel a gyermek elvitele esetén – Az e rendelet 10. cikke értelmében joghatósággal rendelkező bíróság általi áttétel azon tagállam bíróságához, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték – Bennfoglaltság (2201/2003 tanácsi rendelet, 10. cikk, és 15. cikk, (1) bekezdés, b) pont)*

(lásd: 40–43., 45–51., 55. pont és a rendelkező rész 1. pontja)

- 2. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban – 2201/2003 rendelet – Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság – Az ügy elbírálására alkalmasabb bírósághoz való áttétel – Feltételek – Az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló, visszavitel iránti kérelem, amellyel kapcsolatban nem hoztak jogerős határozatot (2201/2003 tanácsi rendelet, 15. cikk, (1) bekezdés, b) pont)*

(lásd: 57–59. pont és a rendelkező rész 2. pontja)

- 3. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban – 2201/2003 rendelet – Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság – Az ügy elbírálására alkalmasabb bírósághoz való áttétel – Az alkalmasabb bíróság fogalma – Értékelés szempontok – Az áttétel tényleges és konkrét hozzáadott értéke a gyermekre vonatkozó határozat tekintetében – A gyermek visszavitelét kérő szülő azon lehetőségtől való*

megfosztásának kockázata, hogy érveit hatékonyan előadhassa – Ideiglenes sürgősségi intézkedések elfogadása az alkalmasabb bíróság által – Az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló, visszavitel iránti kérelem benyújtását követő hathetes határidő eltelte és az e kérelemtől való döntéshozatal jelentős késedelmé (2201/2003 tanácsi rendelet, 15. cikk)

(lásd: 63., 64., 66–69. pont)

Összefoglalás

TT és AK szlovák állampolgárok, V és M szülei, akik 2012-ben születtek Szlovákiában. 2014-ben a család Ausztriába költözött. 2020-ban TT és AK különváltak egymástól, AK TT beleegyezése nélkül magával vitte a gyermekeket, hogy Szlovákiában éljenek vele. TT ekkor az 1980. évi Hágai Egyezmény¹ alapján a gyermekek visszavitele iránti kérelmet nyújtott be egy szlovák bírósághoz. Ezzel párhuzamosan TT keresetet indított egy osztrák bíróság előtt a két gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jog megszerzése iránt. AK keresetet nyújtott be ugyanezen bírósághoz a célból, hogy az egy szlovák bíróságot keressen meg annak érdekében, hogy a gyermekek szülői felügyeleti joga tekintetében állapítsa meg joghatóságát a 2201/2003 rendelet,^{2,3} értelmében, azzal érvelve, hogy a szlovák bíróságok alkalmasabbak a két gyermekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó kérdés elbírálására.

A kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a szülői felügyeleti jog elbírálásával kapcsolatos joghatóság áttehető-e a 2201/2003 rendelet⁴ értelmében azon tagállam valamely bíróságához, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helyet szerzett a jogellenes elvitelt követően, illetve az ilyen áttétel vonatkozásában előírt feltételek felsorolása kimerítő jellegű-e.

Az e bíróság kérelmére eljáró Bíróság pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett valamely tagállamnak szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemi elbírálására az e rendelet 10. cikke értelmében joghatósággal rendelkező bírósága kivételesen kérheti az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttételt azon tagállam bíróságához, ahová az egyik szülő jogellenesen elvitte e gyermeket.

A Bíróság álláspontja

A 2201/2003 rendeletben foglalt, a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatósági szabályok kidolgozásának célja az volt, hogy megfeleljenek a gyermek mindenek felett álló érdekének, és ennek érdekében a fizikai közelség kritériumát részesítik előnyben. Ennek megfelelően egy általános joghatósági szabály⁵ került megállapításra azon tagállam bíróságai javára, ahol a gyermek szokásos tartózkodási helye a bírósághoz fordulás időpontjában van. E szabályt mindazonáltal e rendelet 10. cikkére is figyelemmel kell alkalmazni,⁶ amelynek értelmében azon

¹ A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, 1980. október 25-én kötött egyezmény.

² A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.). A 2201/2003 rendelet 15. cikke kivételes jelleggel előírja valamely tagállamnak az érdemi ügyet illetően joghatósággal rendelkező bíróságai számára azt a lehetőséget, hogy ezen ügy vagy annak egy része valamely olyan más tagállam bíróságához való áttételt kérjék, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, amennyiben ez utóbbi bíróság alkalmasabb az ügy elbírálására, és az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja.

³ Többek között e rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában, 15. cikke (2) bekezdésének a) pontjában és 15. cikke (5) bekezdésében.

⁴ E rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében.

⁵ E rendelet 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

⁶ E rendelet 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően.

tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. E rendelkezés, amely az arra irányuló célkitűzését valósítja meg, hogy visszatartsa a gyermekek tagállamok közötti jogellenes elvitelétől, illetve visszatartásától, arra irányul, hogy semlegesítse azt a hatást, amelyet az általános joghatósági szabály alkalmazása vonna maga után az érintett gyermek jogellenes elvitele esetén, vagyis a joghatóság azon tagállamra való átszállását, amelyben a gyermek jogellenes elvitelét vagy visszatartását követően új szokásos tartózkodási helyet szerzett.

Egyébiránt, a 2201/2003 rendelet 15. cikke egy olyan együttműködési mechanizmust ír elő, amely lehetővé teszi valamely tagállamnak az ügy elbírálására joghatósággal rendelkező bírósága számára, hogy kivételesen egy másik tagállam bíróságához tegye át az ügyet, azzal a feltétellel, hogy ez utóbbi bíróság hat héten belül megállapítja joghatóságát. Az áttétel kérelmezésének lehetősége azon bíróság javára is fennáll, amelynek joghatósága a 2201/2003 rendelet 10. cikkén alapul, és nem kizárt, hogy az ügy annak a tagállamnak a bíróságához kerül áttételre, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte. Ugyanis a gyermek mindenek felett álló érdeke vezérelvnek minősül, és a szóban forgó áttételnek azt kell szolgálnia. Ily módon nem ellentétes a 2201/2003 rendelet célkitűzéseivel, ha a szülői felelősséggel kapcsolatban az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróság az előtte folyamatban lévő ügynek egy olyan másik tagállam bíróságához való áttételét kérhesse, amelybe az érintett gyermeket egyik szülője jogellenesen elvitte.

A szóban forgó áttétel csak akkor kérelmezhető, ha három, kimerítő jelleggel felsorolt kumulatív feltétel teljesül,⁷ nevezetesen, ha „szoros kötelék” áll fenn a gyermek és valamely másik tagállam között, ha az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság úgy ítéli meg, hogy e másik tagállam bírósága „alkalmasabb” az ügy elbírálására, illetve ha az áttétel az érintett gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja abban az értelemben, hogy az áttétel esetén nem áll fenn az érintett gyermek helyzetére gyakorolt hátrányos hatás kockázata. Egy, az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló olyan visszavitel iránti kérelem fennállása, amellyel kapcsolatban nem hoztak jogerős határozatot abban a tagállamban, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte, önmagában nem képezheti akadályát a szóban forgó áttételnek, e körülményt azonban figyelembe kell vennie annak meghatározásakor, hogy teljesülnek-e az áttétel tekintetében megkövetelt feltételek.

E tekintetben először is az a tény, hogy a gyermek valamely tagállam állampolgára, egyike azon szempontoknak, amelyek alapján megállapítható, hogy „különös kötelék” fűzi e tagállamhoz.

Másodsorban, azt a feltételt illetően, miszerint annak a bíróságnak, amelyhez az áttételt tervezik, „alkalmasabbnak” kell lennie az ügy elbírálására, a joghatósággal rendelkező bíróságnak több tényezőt is figyelembe kell vennie. Először is, az áttételnek tényleges és konkrét hozzáadott értékkel bírnia a gyermekre vonatkozó határozat elfogadása szempontjából ahhoz képest, ha az ügy a joghatósággal rendelkező bíróságnál marad. Erről van szó – többek között – abban az esetben, ha az a bíróság, amelyhez az áttételt tervezik, az alapeljárás feleinek kérelmére és az alkalmazandó eljárási szabályok értelmében – többek között – a 2201/2003 rendelet 20. cikkén alapuló, több ideiglenes sürgősségi intézkedést fogadott el. Továbbá, ezen áttétel járhat azzal a nyilvánvaló kockázattal, hogy a gyermek visszavitelét kérő szülőt megfosztja attól a lehetőségtől, hogy érveit hatékonyan előadhassa azon bíróság előtt, amelyhez ezen áttételt tervezik. Végül, amennyiben az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseire alapított visszavitel iránti kérelmet nyújtottak be azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz, ahová az érintett gyermeket

⁷ A feltételeket a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése sorolja fel kimerítő jelleggel.

jogellenesen elvitték, e tagállam egyetlen bírósága sem tekinthető az ügy elbírálására „alkalmasabbnak” a gyermek visszavételére vonatkozó határozat elfogadására előírt hathetes határidő⁸ lejárta előtt. Ezenfelül, az említett tagállam bíróságainak a visszavétel iránti kérelemről való határozathozatal lényeges késedelme kedvezőtlen tényezőnek minősülhet azon megállapítás tekintetében, miszerint e bíróságok alkalmasabbak lennének a felügyeleti jog érdeméről való döntésre. Ugyanis a gyermek jogellenes elviteléről való értesülést követően annak a szerződő államnak a bíróságai, ahová a gyermeket elvitték, mindaddig nem dönthetnek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem kerül megállapításra, hogy a gyermek visszavételének feltételei nem állnak fenn.⁹

Harmadsorban és végezetül, a gyermek mindenképp felett álló érdekére vonatkozó feltételt illetően, annak értékelése nem vonatkoztatható el attól, hogy azon tagállam bíróságai, ahová a gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte, átmenetileg nem hozhatnak az ezen érdeknek megfelelő, a felügyeleti jog érdemére vonatkozó határozatot azt megelőzően, hogy e tagállam bírósága, amelyhez e gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtottak be, legalább ez utóbbiról ne határozott volna.

⁸ Az 1980. évi Hágai Egyezmény 11. cikke és a 2201/2003 rendelet 11. cikke írja elő.

⁹ Az 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikke.